

• Медицина XXI століття

РЕАНІМАЦІЯ ПО-ЄВРОПЕЙСЬКИ

У «НЗ» публікувались оголошення про курси ALS Польської ради реанімації. Подаємо до уваги читачів враження учасника цих курсів.

«І на глаза не попадайся даже, если не сдаш экзамен, сани́тарка!» – дуже щиро побажав мені на кордоні мій улюблений вчитель, що сам мене і запроторив туди, де я, власне, і знаходилась – у машині десь між Польщею та Україною. Там нас було четверо лікарів, об’єднаних одним лише бажанням – дістатися вже того Кракова та й розпочати справу, заради якої вирушили. Бо, насправді, ми їхали працювати й вчитися. Тож, вимкнувши телефон після цих «підбадьорливих» слів, я з колегою рішуче – знову – взялася за підручник. Цей підручник, як і належить, ми отримали за 4 тижні до подорожі, та й вивчили його мало не напам’ять – навіть номери деяких сторінок запам’ятали. Але ж вивчити – то одне, а от засвоїти – це зовсім інше.

Отже, якщо не відволікатися на всілякі подробиці, то треба спочатку розповісти, що, власне, спонукало нас вирушити до Кракова, що там такого особливого мало відбутись. Мушу зізнатися, нічого надприродного ми там так і не побачили. Ніхто не навчив нас, як лікувати інфаркт міокарда за допомогою настоянки крил нетопирів та жаб’ячих лапок, та й не бачила я жодної більш-менш схожої на відьму особи. Також, на жаль, не «відкрилася нам Америка» з приводу якихось революційних зрушень, на кшталт ліків від раку чи СНІДу, та жоден із нас не переймався з цього приводу – ми дістали безцінні знання та вміння. Однак, про все по порядку.

Не маючи в особистих речах ані зброї, ані наркотиків, ми без особливих проблем (звісно, після 6-годинного стояння на кордоні) в’їхали у Польщу та рушили до її столиці реанімаційної справи. Головний офіс Польської ради реанімації знаходиться у Кракові. Польська рада реанімації координує запровадження стандартів Європейської ради реанімації у Польщі. Крім перекладу та видання стандартів, вона займається ще й проведенням курсів з реанімації. Із них найбільш популярним є курс ALS, який вже понад три роки поспіль проводиться і на українській мові. Саме цей курс ми сподівалися пройти та отримати позитивну оцінку – у вигляді сертифікату.

Що означає ALS – я й сама донедавна не знала. Виявилось, що в Україні мало хто взагалі про це знає. Дослідно ALS – Advanced Life Support – це комплекс спеціалізованих реанімаційних заходів, що охоплює найчастіші стани, загрозливі для життя на догоспітальному етапі та у лікарні, включно із зупинкою кровообігу. Цей курс, рекомендований Європейською радою реанімації особам з медичною освітою (лікарям, фельдшерам, медсестрам), спрямований саме на те, щоб навчити нас усіх не тільки реанімувати (дякуючи Богу, хоч якісь теоретичні знання є в кожного, хто мав нещастя закінчити медунівер), а й вчасно запобігати зупинці кровообігу.

Ми оселилися в заброньованих для нас номерах та полягали спати з думкою – завтра матимемо нагоду подивитися Краків! Наостанок, обмінюючись враженнями, дійшли до висновку, що в Європі навіть голуби товсті та відкормлені і дуже полюбують пам’ятники...

Зранку перше, що ми зробили – пішли по крамниціях, з яких вже вийшли в обновках – хіба можна втриматися! Екскурсія старим Краковом була запланована на вечір і тривала досить довго, тож ми встигли скласти свою особисту думку про місто. Воно було чарівним, як і більшість міст Старої Європи. Величезні костюли й замки – все це дивувало, подобалося. Але, гадаю, без тієї емоційної напруги, що панувала під час проведення курсу, навряд чи нам захотілося б повернутися до Кракова іще.

* * *

Особисто мені, нереаніматологу, на курсах було цікаво взагалі все. Проте, спостерігаючи краєм ока за реаніматологами з досвідом, я зрозуміла, що й вони відкрили для себе багато чого нового. Вражало все! Доброзичлива директорка, молоді й завзяті інструктори, які, виявляється, теж люди, аж ніяк не небожителі. Мушу зізнатися, мені здавалось, що інструктори – а особливо координатор курсу – це такі собі величезні мовчазні кремезні дядьки, що суворо наглядають за тобою і мало не б’ють за найменшу провину. Виявилось – навпаки, і через це всі були в захопленні від курсу. Я, нарешті, зрозуміла, чому саме тут існує курс українською мовою – значною мірою завдяки одній людині – координатору україномовних курсів Юрію Шиманському, без наснаги та волі якого не було би перекладено підручник, та й ніхто особливо не переймався б створенням курсу для українців.

Вразив і сам центр Едукації! Ах, як багато значить сучасне обладнання, з яким приємно працювати! Ну, де в Україні, скажіть мені, знайдеш такий манекен, в якого чуно пульс, якого можна реанімувати, інтубувати, дефібрилювати, а перед цим – увага! – приклавши електроди до грудної клітки, зчитати ритм! А одного разу мені навіть здалося, що він блював... І його не просто можна, його треба «помацати». Я б сказала, мусиш обстежити весь той нещасний манекен, якщо маєш бажання отримати сертифікат. От ми стояли (група українців, були й росіяни – перша група, що приїхала навчатися на російській мові) і дивилися на устаткування: окрім манекенів – плазмові екрани в кожній кімнаті, ноутбуки для контролювання тих гумових потерпілих – манекенів, що мали симулювати пацієнта, сучасні дефібрилятори. Я вже не кажу про набори для інтубацій та все інше...

Але справжній культурний шок на нас чекав під час занять, коли виявилось, що в жодній із чотирьох прочитаних лекцій не було ні одного зайвого слова, жодної «води», а тільки практичні речі. Сам курс тривав два з половиною дні, які були цілковито присвячені навчанню. Звісно, на самому курсі вже немає часу вивчати матеріал, тому й підручник усі отримали заздалегідь. Заняття дуже інтенсивні, напружені, хоч і тривають по 20–25 хвилин (враховано досягнення сучасної психології, адже людина не може сконцентруватися на довше). Кава-брейк – 5–10 хвилин, протягом яких обговорюємо з курсантами з інших груп наші враження, а потім – знов і знов проганяти сценарії, реанімувати й реанімувати...

Якщо говорити відверто, то кожен із курсантів сприйняв курс по-різному. Для мене – це був наче ковток свіжого повітря, коли я ніби повернулася до своєї улюбленої школи – маленька група з 8 осіб, невимушена обстановка, абсолютна свобода – бо сидиш, як тобі зручно, кажеш, що вважаєш за потрібне, а якщо щось не зрозуміло – то запитуєш одразу, і вже маєш вичерпну відповідь. Підозрюю, навіть якби прийшла людина-павук та й сіла на стелю, вивчаючи матеріали курсу, інструктори би просто запитали, чи комфортно там їй...

Кожен із нас неодноразово ставав як лідером, так і членом реанімаційної бригади, тренуючи навички інтубації, дефібриляції. До речі, усі дефібрилятори на курсі справжні, то ж курсанти мимоволі навчаються й техніці безпеки, аби не спалити вщент усе навколо, або випадково не дефібрилювати свого колегу. Були, звісно, й такі, що мало не злякалися усього цього. Зрозуміти можна: перший день – й одразу напружені зайняття майже до 7-ї вечора, і вже маєш бути лідером реанімаційної бригади, й мусиш не розгубитися, зорієнтуватися... Дивно, але саме ці курсанти без проблем отримали сертифікат – мабуть, через свою старанність. Ну, ще й добре допомогла культурна програма після першого

дня занять – нас знов провели містом, показали найкрасивіші та найсмачніші місця Кракова, де ми смачно поїли, приємно поспілкувалися та й переконалися, що інструктори – класна команда.

Заключні дискусії на тему етичних та юридичних аспектів реанімації та обговорення протоколу DNAR (do-not-attempt-resuscitation), тобто занехаяння реанімації, викликають суперечливі відчуття – бо протокол DNAR в Україні не прийнятий і в нас немає юридичних підстав для його застосування. Але, загалом, етична складова курсу дозволяє ясніше усвідомити, як правильно спілкуватися з близькими зреанімованого або, на жаль, померлого пацієнта (слід зауважити, що в Україні взагалі питанню психологічної та юридичної підтримки лікарів приділяється мало уваги, а інформації на цю тему обмаль).

Врешті курс добіг свого логічного кінця – екзамену, що складався з письмового невеличкого тесту та практичної частини. Позитивні результати тесту та оцінка практичних навичок – підстава для отримання сертифікату Європейської ради реанімації.

* * *

Насамкінець скажу, що враження про курс – дуже позитивні. Квінтесенція реанімаційних досягнень, які ретельно, роками збирали найдосвідченіші лікарі Європи, зібрана в матеріалах до курсу, що проводиться у Кракові, так само, як і в будь-якому іншому місті Європи, та представлена в простий і доступний спосіб – шляхом багаторазового повторення практичних навичок у ситуаціях, максимально наближених до реальності. У багатьох курсантів відбувається переворот у професійному світосприйнятті, та й, зрештою, у реальному житті теж! Приміром, наші хлопці почали займати призові місця на міжнародних змаганнях швидкої допомоги саме після курсу – бо знання були, а от впорядкувати їх у таку струнку довершену систему – не було змоги.

Особисто мені цей курс дав дуже багато. Для кожного лікаря надзвичайно важливо знати, як вчасно розпізнати важкий стан у пацієнта і коли треба скерувати його у відділення анестезіології та інтенсивної терапії, або, навпаки, нарешті зрозуміло, чому того чи іншого хворого неможливо перевести у БАІТ. Я вже навіть мовчу про те, якій кількості дитячих смертей це дозволяє запобігти (хоча б з мого педіатричного досвіду). Щоправда, нам бракує подібних курсів з реанімації дітей та політравми. Але про те, що я, педіатр, потрапила на курс з реанімації дорослих, не шкодую – на курсі ALS можна навчитися усіх загальних принципів проведення реанімації.

Це, мабуть, все, що хотіла розповісти. Не маю жодних сумнівів щодо того, чи варто лікарям з України їхати на такий курс за кордон. Тож раджу його пройти всім, хто зацікавлений у підвищенні власної кваліфікації та подальшому професійному розвитку. Бажаю й вам, дорогі колеги, працювати за найкращими європейськими стандартами, що надзвичайно полегшує роботу з пацієнтами. Я у цьому переконана. Переконайтесь і ви.

Марина ЧУМАКОВА,
дитячий лікар-гематолог КУ «Запорізька обласна дитяча клінічна лікарня» (м. Запоріжжя).

P.S. Редакція з’ясувала, що чудова українська мова, якою написала свою статтю авторка – доктор із Запоріжжя – це ще одне її надбання з курсу, адже до цього вона розмовляла суто російською.